

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASINDA MUHASEBECİLERİN ROLÜ

Yiğit Bora ŞENYİĞİT, Yrd. Doç. Dr.
bora.senyigit@zirve.edu.tr, Zirve Üniversitesi
Yakup SELVİ, Prof. Dr.
selviyak@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi

Özet: Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması günümüzde işletmelerin sosyal ve çevresel faaliyetlerindeki performanslarıyla ilgili gönüllü olarak bilgi sunmalarına olanak sağlayan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması birçok amaca hizmet etmekle birlikte sürdürülebilir kalkınma bu amaçların başında gelmektedir. İşletmelerin muhasebe fonksiyonu, paydaşlara bilgi sunma görevini yerine getirdiği için kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde de önem arz etmektedir. Muhasebeciler geleneksel olarak işletmelerde gerçekleşen finansal olayların kaydedilmesi ve raporlanması sürecinde görev alarak işletmenin ekonomik faaliyetleriyle ilgilenmişlerdir. Buna ek olarak sundukları bağımsız denetim hizmetiyle de finansal tablolar aracılığıyla sunulan bu bilginin güvenilirliği hakkında görüş bildirmişlerdir. Ancak günümüzde değişen çevre koşullarıyla birlikte işletmelerden bilgi edinmek isteyen paydaşlar işletmelerin sadece ekonomik faaliyetleriyle ilgili değil sosyal ve çevresel faaliyetleri hakkında da bilgi sahibi olmayı arzu etmektedirler. Paydaşların değişen beklentileri muhasebecilerin rollerini önemli ölçüde etkilemekte ve muhasebecilere yeni fırsatlar ve tehditler sunmaktadır. Bu çalışmada yapılan literatür taraması doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında muhasebecilerin rolü analiz edilip yorumlanarak muhasebeciler için doğacak yeni fırsatlar ortaya konmuş ve oluşabilecek tehditler ile bu tehditler için alınabilecek önlemler açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması, Muhasebe

ACCOUNTANTS' ROLE IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING

Abstract: In today's business environment corporate sustainability reporting is a tool that can be used to report the performance of social and environmental activities of companies through voluntary disclosure. Besides other contributions, corporate sustainability reporting also contributes significantly to sustainable development. Since the accounting function in companies provides information to stakeholders, it has a key role in corporate sustainability reporting. Accountants traditionally play role in recording and reporting financial events occurring within the companies. They also issue an opinion about the reliability of financial statements by providing independent auditing services. However, stakeholders recently are interested not only in companies' economic activities but also in social and environmental activities. Change in expectations of stakeholders has a significant impact on the role of accountants while creating new opportunities and challenges for them. The purpose of this paper is to analyze and make comments on the role of accountants in sustainable development and corporate sustainability reporting in the light of literature review. This study extends the literature by explaining possible opportunities and precautions for possible threats for accountants.

Keywords: Sustainable Development, Corporate Sustainability Reporting, Accounting

1. GİRİŞ

Kıt kaynakların sonsuz ihtiyaçları karşılaması zorunluluğunun bir sonucu olarak ekonomik birimler olan işletmelerin de belli sorumluluklar üstlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. İşletmeler ihtiyaçları karşılamak üzere yürüttükleri faaliyetlerin sonucu olarak içinde bulundukları çevreyi ekonomik, sosyal ve çevresel olarak etkilemektedirler. İşletmelerin hem ekonominin gelişiminde hem de toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasındaki önemli rolleri nedeniyle ülkelerin kalkınmasındaki etkileri oldukça yüksektir. Kalkınmanın sürdürülebilir olması ise arzulanan bir durum olduğu için de, kurumsal sürdürülebilirlik işletmeler için önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerin bu özelliğe sahip olup olmadıklarını ölçmek güçtür. Ancak literatürde *kurumsal sürdürülebilirlik kavramı*; "sürdürülebilir bir ekonomiye, çevreye ve topluma ulaşmak için işletmelerin negatif etkilerini azaltma ve pozitif etkilerini ise artırma süreçleri içinden arzu ettikleri çıktıları elde etmeleri" olarak tanımlanmaktadır (Schaltegger et al., 2006).

Özellikle 2000'li yılların başında yaşanan Enron ve Worldcom gibi muhasebe skandalları sonrasında işletmelerin risk ve performanslarının ölçülmesinde çevresel ve sosyal faaliyetleriyle ilgili sundukları bilgiler daha önemli hale gelmiştir (Holland ve Foo, 2003). Örneğin petrol işletmelerinin doğa dostu olduklarını öne çıkaran reklamlar yapmaları, bu konuların işletmenin finansal durumunu ve performansını etkilediğinin bilincinde olmalarındandır (Lewis, 2008). Ortaklar, yatırımcılar, çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, devlet, sivil toplum örgütleri ve diğer çıkar grupları da dâhil olmak üzere genellikle "paydaşlar" olarak adlandırılan gruplar işletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetleriyle ilgili bilgi sahibi olmak istemektedirler. Bu çalışmanın amacı da, paydaşların bu talebine cevap verebilecek kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında, işletmede bilgi sunma görevini üstlenen ve muhasebe fonksiyonunu yürüten muhasebecilerin rolünü analiz etmek ve yorumlamaktır. Bu doğrultuda da kurumsal sürdürülebilir raporlamasının açıklanmasında önem arz eden sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir kalkınma, kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında muhasebecilerin rolü başlıklarıyla çalışma yapılandırılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde sürdürülebilirlik kavramı ele alınarak irdelenmiştir. İkinci bölümde, sürdürülebilir kalkınma

ve bu kalkınma amacına hizmet eden kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması hakkında açıklamalar yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise birinci ve ikinci bölümde oluşturulan temel üzerinde sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında muhasebecilerin rolü analiz edilip yorumlanarak muhasebeciler için doğacak yeni fırsatlar ile tehditler ortaya konmuş ve oluşabilecek tehditler için alınabilecek önlemler tartışılmıştır. Son bölümde ise sonuç ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

II. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

Sürdürülebilirlik (sustainability) kelimesinin etimolojik kökeni Latince'deki "sus" ve "tenere" kelimelerinden gelmiştir. "Sus" kelimesi "ayakta kalmak" ve "tenere" kelimesi de "devam etmek" anlamına gelmektedir. 21. yüzyılın fenomeni haline gelen sürdürülebilirlik kavramı, doğanın ve sosyal kazanımların gelecek kuşaklar için korunduğu bir dünyada toplumun eşitlik ve refah içinde yaşaması felsefesine dayalı bir yaklaşımdır (Dyllick ve Hockerts, 2002). Sürdürülebilirlik kavramının literatürde genel kabul görmüş tek bir tanımı olmamakla birlikte yapılan tüm tanımlamalar ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere temel üç boyutu kapsayacak ifadeleri içermektedir (Schaltegger ve Burritt, 2005). Söz konusu bu üç boyutu aşağıdaki gibi tanımlamak mümkündür (Harris, 2000):

- **Ekonomik:** Ekonomik olarak sürdürülebilir bir sistem, mal ve hizmetleri devamlı olarak üretebilmeli; devletin ve dış borçların yönetilebilirliğini sürdürebilmeli, tarımsal ve endüstriyel üretime zarar veren sektörel dengesizliklerden sakınmalıdır.
- **Çevresel:** Çevresel olarak sürdürülebilir bir sisteme sahip olmak için, sürdürülebilir kaynaklara sahip olmalı, yenilenebilir kaynak sistemlerinin ya da çevresel yatırım fonksiyonlarının istismarından kaçınılmalı ve yenilenemeyen kaynaklardan yalnızca yatırımlarla yerine yeterince konulmuş olanları tüketmelidir. Bu süreç, ekonomik kaynak olarak sınıflandırılmayan, biyolojik çeşitlilik, atmosferik denge ve diğer ekosistem işlevlerinin korunmasını da içermelidir.
- **Sosyal:** Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistem; eşitlik dağılımının, sağlık ve eğitimi de içeren sosyal hizmetlerin, cinsiyet eşitliğinin, politik hesap verilebilirliğin ve katılımcılığın yeterli düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamalıdır. OECD'ye göre sürdürülebilirlik, "toplumun ekonomik, sosyal ve çevresel amaçlarını dengeli biçimde birleştirmek" olarak tanımlanmıştır (OECD, 2001). Sürdürülebilirlik, kaynakların zaman içinde sadece verimli bir dağıtımını değil, aynı zamanda kaynakların ve fırsatların hem bugünkü kuşağın kendi arasında, hem de bugünkü kuşak ile gelecek kuşaklar arasında adil dağıtımını öngörmektedir (Gray ve Milne, 2002).

III. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, sürekli büyüyen ve gelişen dünya ekonomisinde, kalkınmanın sadece ekonomik olmasının yeterli olmayacağını ve ancak ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere bu üç temel değişkenin birlikte dikkate alınmasıyla birlikte kalkınmanın sağlanabileceğini ifade etmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının literatürde genel kabul gören tanımının yer aldığı ilk kaynak 1987 yılında Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde faaliyet gösteren Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan "Ortak Geleceğimiz (Our Common Future)" başlıklı bildiridir veya diğer bilinen ismiyle "Brundtland Raporu"dur. Raporda sürdürülebilir kalkınma "bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını sağlarken, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını tehlikeye atmadan kalkınma" olarak tanımlanmıştır (WCED, 1987). 1992 yılında BM tarafından Rio'da düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma hedefi doğrultusunda işletmeler de sorumluluk üstlenerek sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyet sonuçlarını paydaşlarıyla paylaşmaktadırlar. Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri (şeffaflık, adil olmak, hesap verebilirlik ve sorumluluk) ile birlikte şirket faaliyetlerine ve karar süreçlerine uyarlanması ve bu konulardan kaynaklanabilecek risklerin yönetilmesi olarak tanımlanabilir (Borsa İstanbul, 2014). Tarihsel olarak bakıldığında 1970'li yıllarda batı ülkelerinin geleneksel finansal raporlamaya ek olarak zaman zaman sosyal raporlar sundukları görülmüştür. 1980'li yıllara gelindiğinde emisyonlar ve atıklar gibi çevresel konuların sosyal konuların önüne geçmeye başladığı göze çarpmaktadır (Hahn ve Kühnen, 2013). 1990'ların ortalarından itibaren işletmeler sosyal konularla ilgili oldukça detaylı bilgiler sunmaya başlamışlar ancak sunulan bilgilerin kapsamının farklı ve yorumlanmasının zor olması karşılaştırılabilir olmasını engellemiştir (White, 1999). 1997 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösteren CERES ve Tellus Enstitüsü kâr amaçsız organizasyonlar olarak bu alanda standardizasyonu sağlamak amacıyla "Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative)" isimli projeyi başlatmıştır. Bu girişimin amacı başta, "işletmelerin ve diğer organizasyonların ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerinin gönüllülük esaslı olarak raporlamasında küresel ortak çerçeve oluşturmak" olarak belirlenmiş ve günümüz itibarıyla tanımında yer alan üç değişkene (ekonomik, çevresel ve sosyal) yönetim (governance) eklenmiştir (GRI, 2014).

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, stratejik yönetim, yönetim muhasebesi ve raporlamayı birbirine bağlayan birleşik bir yaklaşımdır (Schaltegger ve Wagner, 2006). Dolayısıyla, burada raporlama kavramıyla vurgulanan sadece dışarıya raporlama değil iç ve dış paydaşları da kapsayan bir bilgi iletişim sürecinin tamamıdır (Schaltegger et al., 2006). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması yapmak işletmeler tarafından farklı şekillerde algılanabilmektedir. Bu

raporlamanın bir yandan işletmenin itibarını ve ticari faaliyetlerini olumlu etkileyebileceği algılanırken (Aras ve Crowther, 2009), diğer yandan da kamu otoritelerinin baskısıyla yapılan bir vitrin süsleme faaliyeti olarak da algılanabilmektedir (Kolk, 2003). İşletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması yapmalarının başlıca sebepleri ise aşağıdaki gibi özetlenebilir (Herzig ve Schaltegger, 2006):

- Çevresel ve sosyal etkisi olan kurumsal faaliyetlere, ürünlere ve hizmetlere meşruiyet kazandırabilme,
- Kurumsal itibarı ve marka değerini artırabilme,
- Rekabet üstünlüğü kazanabilme,
- Performansın bir göstergesi olan sürdürülebilirlik raporlaması faaliyetleriyle rekabette daha üstün olduğunu gösterebilme,

- Rakiplerle karşılaştırma yapabilme,
- İşletme içinde şeffaflığı ve hesap verilebilirliği artırabilme,
- Çalışanların motivasyonunu artırabilme ve
- İç bilgi ve kontrol süreçlerini kurabilme.

Kolk (2004) yaptığı çalışmada kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması yapmayan işletmelerin gerekçelerini aşağıdaki gibi ortaya koymuştur:

- Yapılacak raporlamanın işletmeye avantaj sağlayacağı konusunda şüpheler olması,
- Rakiplerin böyle bir raporlama yapmıyor olması,
- Müşterilerin ve kamuoyunun ilgi göstermemesi ve satışların artmasına etkisinin olmaması,
- İşletmenin hali hazırda sürdürülebilirlik performansının iyi olması,
- Raporlama dışında başka kanallardan performans hakkında bilgi sunulabilmesi,
- Çok pahalı olması,
- Tüm faaliyetlerle ilgili veri toplamanın ve doğru göstergeleri seçmenin zor olması ve
- Konuyla ilgili kurumlarda farkındalık uyandırarak işletmenin itibarını olumsuz etkileyebilmesi.

IV. KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASINDA MUHASEBECİLERİN ROLÜ

İşletmeler yürüttükleri faaliyetlerin sonucu olarak içinde bulundukları çevreyi ekonomik, sosyal ve çevresel olarak etkileyebilmektedirler. Bu etkilerin doğurduğu sonuçlarla ilgili olarak paydaşlara şeffaflık gereği bilgi sunma ve hesap verme işini işletmelerin muhasebe fonksiyonu üstlenmektedir. İşletmenin dili olarak tanımlanan muhasebe, sistem yaklaşımıyla geleneksel olarak finansal olayları kaydedip raporlamaktaydı. Ancak, artık günümüz koşullarında, içinde bulunduğu çevreden etkilendiğinden dolayı sürdürülebilirlik yaklaşımı doğrultusunda işletmede gerçekleşen faaliyetlerin ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçlarını da paydaşlara raporlamaktadır. Son yıllarda yoksulluk, sosyal eşitliğin bozulması gibi sosyal konularda ve iklim değişikliği, su tüketimi, atıklar gibi çevresel konularda toplumsal duyarlılığın artması işletmeler için de bir baskı unsuru olmaya başlamış ve işletmeler sürdürülebilirlik raporlamalarıyla tükettikleri iktisadi kaynaklarla ilgili sistematik olarak paydaşlara gönüllülük esaslı olarak bilgi sunmaya başlamışlardır. Örneğin karbon emisyonunun ölçülmesi kapsamında yapılan çalışmaları (Bebbington ve Larrinaga-González, 2008; Burritt et al., 2011) bu tip raporlamalara örnek olarak vermek mümkündür.

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında ilke ve standartları belirleyen Kurumsal Raporlama Girişimi (GRI) on kurumdan oluşan bir konsorsiyumdur ve konsorsiyumun üyelerinden dördü PriceWaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG ve Ernst & Young olmak üzere uluslararası dört büyük denetim şirketidir. Bu durum muhasebecilerin kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasındaki etkin rolünü göstermesi bakımından önemlidir. Williams (2012) yaptığı çalışmada Avustralya'daki kamu sektöründeki muhasebecilerin sürdürülebilirlik raporlaması üzerindeki görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, muhasebecilerin sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde etkin rol almak için istekli oldukları ancak ilgili kamu otoritesinin muhasebecileri fiilen sürece dâhil etmediği belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada muhasebecilerin sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde yer alabilmeleri için aşağıda önem sırasına göre sayılan becerilerini geliştirmeleri gerektiği de vurgulanmıştır:

- Stratejik Planlama Becerileri
- Planlama ve Geliştirme Becerileri
- Analitik Beceriler
- Risk Değerleme Becerileri
- Raporlama Uzmanlığı Becerileri
- Bütçeleme Becerileri
- İletişim Becerileri
- Eğitim Yeterlilikleri

Ülkemizde yapılmış olan bir çalışmada ise, denetim şirketleri ve işletmeler ile yapılan görüşmeler ile elde eden bilgiler ışığında, kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasının ülkemizdeki geleceğini etkileyebilecek iki önemli değişken vurgulanmıştır. Bu değişkenlerden birincisi yapılacak hukuki düzenlemeler ve ikincisi ise bu raporlar yoluyla üretilcek

bilgiye olan taleptir (Özsözügün Çalışkan, 2012). Şüphesiz, yapılacak hukuki düzenlemeler önem arz etmektedir ancak, üretilecek bilgiye talep olması da oldukça önemli bir faktördür. Salt hukuki düzenlemeler nedeniyle zorunlu olarak raporlama yapılmasından ziyade, tıpkı Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kavramsal Çerçevesi içerisinde finansal tabloların niteliksel özelliklerinde yer aldığı gibi, "ihtiyaca uygun raporlama yapılması" fayda üretebilecektir. Buradan hareketle "müşteri odaklı raporlama" yapılması sonucunda tüm paydaşların daha kazançlı olacağını söylemek mümkündür (Pekdemir, 2011).

Sürdürülebilirlik sadece muhasebeyi değil farklı disiplinleri de ilgilendiren bir konudur ve işletme stratejisiyle doğrudan ilgilidir. Fortune 500 listesinde yer alan en büyük 10 işletme de dâhil olmak üzere, dünyadaki birçok büyük şirket için, sürdürülebilirlik işletme stratejisinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır (Fortune, 2013). Bu bağlamda, özellikle çevresel ve sosyal etkisi yüksek işletmelerde çalışan muhasebeciler, sürdürülebilirlikle ilgili bilgileri ölçme, kaydetme ve yorumlama görevlerini yerine getirmek durumunda kalacaklardır. Geleceğin yönetim bilgi sistemleri bu verilerin de dâhil olduğu entegre sistemler olacak ve bu yeni yapılarda muhasebeciler koordinasyon görevi üstlenebilecektir (IFAC, 2006).

V. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, sadece dünyadaki birçok devletin bu sürece dâhil olması nedeniyle değil, aynı zamanda BM gibi küresel aktörlerin de konuya odaklanması nedeniyle her geçen gün tüm dünyada daha önemli bir konu haline gelmektedir. Literatürde kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması değişik boyutlarıyla incelenmiştir ve incelenmeye de devam etmektedir. Bu çalışmada ise, kurumsal sürdürülebilirlik raporunu hazırlama işini üstlenmesi beklenen muhasebecilerin bu süreçteki rolü ele alınmıştır. Bu doğrultuda öncelikle konuyla ilgili kavramları açıklayan teorik bir çerçeve oluşturulmuş ve kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında muhasebecilerin rolü literatür taramasına dayalı olarak saptanmıştır.

Muhasebe disiplini sürdürülebilirlik konusuyla en ilgili disiplinlerden biridir. Bunun temel nedeni ise, muhasebe işletmenin dilidir ve işletme faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri bulunmaktadır. Geleneksel olarak finansal raporlama aracılığıyla sunulan bilgilerin paydaşların bilgi ihtiyacını karşılamada yeterli olmaması ve finansal olmayan bilgileri de edinmek istemeleri muhasebecilere yeni görevler getirmektedir. Muhasebecilerin sahip olduğu bilgi, beceri ve tecrübeler onlara kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması konusunda önemli rol üstlenmeleri hususunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Şüphesiz meydana gelen değişimlerin fırsat veya tehdit olması muhasebecilerin bu yeni ortama hazırlanmaları ve uyum sağlamaları ile yakından ilgilidir. Paydaşların işletmelerden elde etmeyi bekledikleri bilgileri sunabilecek muhasebecilerin yetişmesinde üniversitelere ve muhasebe meslek örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Müfredatların ve verilecek eğitimlerin bu doğrultuda yapılandırılması faydalı olacaktır. Geleneksel muhasebede sadece finansal tabloları hazırlaması beklenen muhasebeci profilinden, kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasını ve finansal raporlamayı içeren entegre raporlama yaklaşımını benimsemesi gereken muhasebeci profiline doğru geçiş söz konusudur. Bu değişime ayak uydurabilecek geleceğin muhasebecisinin sahip olması gereken yetkinlikler ise tartışılmalı ve muhasebe eğitim politikaları bu amaç doğrultusunda revize edilmelidir.

Yapılan literatür çalışması ülkelerin gelişmişlik düzeyinin kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili akademik çalışmalar arasında ilişki olduğunu da ortaya koymuştur. Gelişmiş ülkelerde bu konularda detaylı çalışmalar yapılırken ülkemiz henüz başlangıç seviyesindedir. Bu çalışma literatür taraması ile yapılarak konuyu kavramsal boyutta ele alan bir ön çalışma niteliğindedir. Bu çalışmanın ışığında yapılacak yeni bilimsel çalışmalarda yüz yüze görüşme ve/veya anket yöntemleri kullanılarak muhasebecilerin kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ile algı ve beklentilerinin ölçülmesi ve bu doğrultuda muhasebe mesleğinde değişen dış çevre koşullarında muhasebeciler için doğacak yeni fırsatlar ve oluşabilecek tehditler için ampirik sonuçlar ortaya konması hedeflenmektedir.

KAYNAKÇA

- Aras, G. D. Crowther, "Corporate sustainability reporting: A study in disingenuity?", *Journal of Business Ethics*, 87, 279-288, 2009.
- Bebbington, J., C. Larrinaga-González, "Carbon trading: Accounting and reporting issues", *European Accounting Review*, 17:4, 2008, 697-717.
- Borsa İstanbul, Sürdürülebilirlik Endeksi, Çevrimiçi: <http://borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/surdurulebilirlik-endeksi>, [erişim tarihi: 10.01.2014]
- Burritt, R.L., S. Schaltegger ve D. Zvezdov, "Carbon management accounting: Explaining practice in leading german companies", *Australian Accounting Review*, 21:1, 80-98, 2011.
- Dyllick, T., K. Hockerts, "Beyond the business case for corporate sustainability", *Business Strategy and the Environment*, 11, 130-141, 2002.
- Fortune, Global 500, 2013, <http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500>, [erişim tarihi: 15.01.2014]
- Gray, R.H., M. Milne, "Sustainability reporting: Who's kidding whom?" *Chartered Accountants Journal of New Zealand*, 81:6, 66-70, 2002.
- GRI, "Global Reporting Initiative", <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>, [erişim tarihi: 05.01.2014]
- Hahn, R., M. Kühnen, "Determinants of sustainability reporting: A review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research", *Journal of Cleaner Production*, 59, 5-21, 2013.
- Harris, J.M., "Basic Principles of Sustainable Development", Working Paper, Global Development and Environment Institute, 2000.
- Herzig, C., S. Schaltegger, "Corporate sustainability reporting", *Sustainability Accounting and Reporting*, Ed.: S. Schaltegger, S., M. Bennett ve R. Burritt, The Netherlands, Springer, 301-324, 2006.
- Holland, L., Y.B. Foo, "Differences in environmental reporting practices in the UK and the US: the legal and regulatory context", *British Accounting Review*, 35, 1-18, 2003.
- IFAC (International Federation of Accountants), "Why sustainability counts for professional accountants in business", Information Paper, New York, 2006, <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/why-sustainability-counts-f.pdf>, [erişim tarihi: 05.01.2014]
- Kolk, A., "Trends in sustainability reporting by the Fortune Global 250", *Business Strategy and the Environment*, 12, 279-291, 2003.
- Kolk, A., "A decade of sustainability reporting: Developments and significance", *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 3:1, 51-64, 2004.
- Lewis, T., "Debate: Public sector sustainability reporting - Implications for accountants", *Public Money and Management*, 28:6, 329-331, 2008.
- OECD, *Strategies for sustainable development: Practical guidance for development cooperation*, Paris, 2001.
- Özsoğün Çalışkan, A., "İşletmelerde sürdürülebilirlik ve muhasebe mesleği ilişkisi", *Mali Çözüm*, 112, 133-160, 2012.
- Pekdemir, R., "TMS-TFRS diye diye", *Mali Çözüm*, 107, 117-127, 2011.
- Schaltegger, S., M. Bennett ve R. Burritt, "Corporate sustainability - The basis of sustainability accounting and reporting", *Sustainability Accounting and Reporting*, Ed.: S. Schaltegger, S., M. Bennett ve R. Burritt, The Netherlands, Springer, 1-33, 2006.
- Schaltegger, S., M. Wagner, "Integrative management of sustainability performance, measurement and reporting", *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 3:1, 1-19, 2006.
- White, A.L., "Sustainability and the accountable corporation", *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 41:8, 30-43, 1999.
- Williams, B., "The public sector accountants' perspective on sustainability", 11th Australasian Centre on Social and Environmental Accounting Research Conference, University of Wollongong, Australia.
- World Commission on Environment and Development (WCED), *Our common future*, England, Oxford University Press, 1987.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ